

25 rocznica powstania NSZZ „Solidarność” w Radzynie Podlaskim

Ochody dwudziestopięciolecia NSZZ „Solidarność” w Radzynie rozpoczęły się 2 września 2005 r. sesją naukową pt. „Lubelskie i Południowe Podlasie wobec komunizmu w latach 1918-1989”. Organizatorem sesji było Radzyńskie Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych. Sesję prowadził pracownik Instytutu Historii UMCS dr Artur Górak. Referaty głosili pracownicy naukowcy uczelni wyższych i pracownicy IPN: Bartłomiej Biernacki, Łukasz Węda, Marcin Paluch, Waldemar Bednarski, Wiesław Charczuk, Dariusz Magier, Jacek Romanek, Jarosław Kopiński, Mariusz Bednarski, Marcin Dąbrowski. Dodać należy, że materiały z sesji zostały opublikowane staraniem Instytutu Badawczego „Libra”¹.

W tym samym dniu została otwarta wystawa poświęcona NSZZ „Solidarność”. Otwarcia wystawy dokonał Józef Korulczyk, prezes Radzyńskiego Stowarzyszenia Inicjatyw Lokalnych, które było organizatorem przedsięwzięcia. Zarząd RaSIL, wspólnie z Zarządem Oddziału NSZZ „Solidarność” w Radzynie Podlaskim, zwrócił się do mieszkańców powiatu radzyńskiego o przekazanie materiałów znajdujących się w rękach prywatnych materiałów z lat 1980-1990. Ilość różnorodność przekazanych materiałów przeszła najsmielsze oczekiwania organizatorów. Okazało się, że mimo upływu wielu lat ludzie przechowywali dokumenty, wydawnictwa, pamiątki związane z ruchem solidarnościowym. Prezes Józef Korulczyk wyraził uznanie i podziw dla tych wszystkich, którzy wspomogli organizatorów wystawy. Wyraził też nadzieję, że ekspozycja ta może się stać w przyszłości zaczątkiem muzeum regionalnego w Radzynie Podlaskim.

Bardzo trudno jest wymienić prezentowane materiały. Warto jednak przedstawić ciekawsze z nich. Warte szczególnej uwagi są materiały odnoszące się bezpośrednio do lokalnych radzyńskich przejawów działalności ludzi związanych z ruchem solidarnościowym. Spośród nich duża część to tzw. bibuła: plakaty, gazetki, ulotki, kserowane biuletyny informacyjne, kalendarze związkowe, odezwy, informatory. Na szczególną uwagę zasłużyło pismo „KOS”. Nazwa pochodzi od skrótu określenia Komitet brony Solidarności. W zawartości biuletynów jest bardzo wiele artykułów z – dotychczas zakłamywanej – najnowszej historii Polski. Ciekawy jest plakat przedstawiający kandydatów do Rady Miasta Komitetu Obywatelskiego „Solidarność”. Prawdziwy rarytas stanowi kolekcja znaczków poczty podziemnej, a wśród nich te, które przedstawiają martyrologię w uroczysku Baran.

Istotną pozycję stanowią dokumenty i akta urzędowe z lat osiemdziesiątych XX w. Wśród nich jest koperta z napisem „ocenzurowano” oraz dokument zezwalający

¹ *Wobec komunizmu. Materiały z sesji naukowej pt. „Lubelskie i południowe Podlasie wobec komunizmu 1918-1989”. Radzyń Podlaski 2 IX 2005, red. D. Magier, Radzyń Podlaski 2006.*

na wyjazd z Radzyna na święta poza obręb miasta w okresie stanu wojennego.

Znaczną część zbiorów stanowią eksponaty ponadregionalne. Są to wydawnictwa książkowe drugiego obiegu, przedstawiające fakty z najnowszej historii Polski, na skutek cenzury nie mogły przebić się do oficjalnego obiegu. Pośród autorów tych publikacji można wymienić Mariana Kukieła, Jana Nowaka Jeziorańskiego, Wiktora Woroszyńskiego, Władysława Bartoszewskiego, Tomasza Jastruna, Henryka Grynberga. Można też było dostrzec tomy paryskiej „Kultury”.

Duże wrażenie zrobił obfity zbiór fotografii dokumentujących uroczystości, manifestacyjne pochody, spotkania modlitewne, imprezy działaczy solidarnościowego podziemia. Ze zdjęć warto zwrócić uwagę na te, które pochodzą ze strajku w Spółdzielni Mleczarskiej „Spomlek” czy transparenty „Solidarności” z pielgrzymek do Częstochowy.

Na wystawie można było uzyskać informacje na temat martyrologii narodu polskiego w latach II wojny światowej – zbrodni katyńskiej oraz innych przejawów komunistycznego barbarzyństwa. Można też było poznać sylwetki wybitnych postaci ruchu solidarnościowego w kraju, a co istotniejsze, lokalnych działaczy, prekursorów działalności związkowej i samorządowej.

Ciekawe informacje niosą treści programów wyborczych kandydatów do samorządu w wyborach z 1990 r. Część dokumentacyjną stanowi zbiór statutów, protokoły komisji zakładowych NSZZ „Solidarność” i „Solidarności” Rolników Indywidualnych oraz ich uchwały.

Odrębny dział wystawy stanowią pamiątki rzeczowe poszczególnych osób zaangażowanych w przeszłości w ruch solidarnościowy. Są to m.in. znaczki związkowe, koperty pocztowe, biało-czerwone opaski strajkowe, korespondencja, a nawet kartki żywnościowe, bez których trudno sobie wyobrazić życie w latach osiemdziesiątych.

Zorganizowanie wystawy należy ocenić jako nad wyraz udane przedsięwzięcie, które dodatkowo stanowiło doskonałą lekcję historii najnowszej.

W przeddzień głównych obchodów, 17 września, odbyły się biegi uliczne, których organizatorem był Oddział NSZZ „Solidarność” w Radzynie Podlaskim oraz Radzyński Ośrodek Kultury i Rekreacji. Główne obchody rocznicy rozpoczęły się 18 września Mszą świętą w kościele pw. Świętej Trójcy. W czasie Mszy świętej homilię wygłosił ksiądz prałat Witold Kobyliński – bezpośredni uczestnik tworzenia się ruchu solidarnościowego w Radzynie Podlaskim. Wspominał on pierwszego przewodniczącego Zarządu Oddziału w Radzynie, Włodzimierza Dziegę. Ksiądz prałat powiedział, że nie udało się wykorzystać spuścizny pierwszej „Solidarności” do budowy sprawiedliwego i solidarnego społeczeństwa. Powiedział również, że źródłem, z którego wyrosła „Solidarność”, jest Boża Opatrzność, która na trudne czasy powołuje ludzi wybranych.

W czasie Mszy został poświęcony sztandar oddziału NSZZ „Solidarność”. Idea sztandaru została zainicjowana przez działacza związkowego i samorządowego Adama Adamskiego w czasie zebrania oddziału związku wiosną 2002 r. Powołano wtedy Komitet Organizacyjny, na którego czele stanął Adam Adamski. Komitet brał fundusze od związkowców i miejscowych zakładów pracy.

Po Mszy świętej dalszy przebieg uroczystości odbywał się w sali Radzyńskiego Ośrodka Kultury i Rekreacji. Otwierając tą część przewodniczący Oddziału NSZZ „Solidarność”, Jerzy Bednarczyk, podziękował wszystkim, którzy przyczynili się do zorganizowania uroczystości. Referat okolicznościowy wygłosił członek Zarządu Oddziału NSZZ „Solidarność” w latach 1980-1981, Józef Korulczyk.

Delegacje związkowców złożyły kwiaty na mogile powstańców styczniowych oraz Włodzimierza Dzięgi. Uroczystość została uświetniona koncertem lubelskiego barda, Jana Kondraka. Obchody zakończyły się koleżeńskim wieczorem wspomnień.

Red.